

2025-05-13

Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se
fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se

Bankföreningens synpunkter på betänkandet Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret (SOU 2025:6)

Svenska Bankföreningen lämnar följande synpunkter på rubricerat betänkande.

Frågan om civilplikt för beredskapssektorn Finansiella tjänster

Utredningen föreslår att civilplikt inte ska införas för beredskapssektorn Finansiella tjänster. Svenska Bankföreningen delar utredningens bedömning. För att kunna leverera samhällsviktiga banktjänster och andra finansiella tjänster vid höjd beredskap krävs nyckelkompetens som inte kan tillgodoses genom systemet med civilplikt. Det är inte rimligt att genom regelbunden utbildning och övning upprätthålla kompetens och behörighet för personer som inte jobbar med de samhällsviktiga banktjänsterna på daglig basis.

Trots att Bankföreningen delar utredningens bedömning så vill vi påpeka det olyckliga i att Finansinspektionen (FI), i anslutning till utredningen, inte samrått med Riksbanken eller privata aktörer gällande frågan om behoven av personalförstärkningar och civilplikt för beredskapssektorn. En sådant samråd hade givit större precision i utredningens bedömningar och sektorsspecifika frågor kunde lyfts vilket är centralt i en beredskapssektor där uppskattningsvis 95% av den samhällsviktiga verksamheten genomförs av privata aktörer.

Aktörer inom sektorn finansiella tjänster är beroende av att andra sektorer fungerar, inte minst el, data- och telekom men även bevakning. Bankföreningen välkomnar därför särskilt att civilplikt ska utformas för Drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet, Drift, underhåll och reparationer inom elektroniska kommunikationer samt Bevakningsverksamhet.

Bankföreningen noterar vidare att MSB föreslås ges i uppdrag att utreda och bedöma behovet av civilplikt inom It-system och cybersäkerhet, vilket är kompetens som är högst relevant för sektorn finansiella tjänster. Bankföreningen vill därför

påpeka att även aktörer i sektorn finansiella tjänster involveras i MSB:s genomförande av detta uppdrag.

Förutsättningar för finansiella företags säkerställande av bemannad krigsorganisation

Den viktigaste aspekten för att kunna leverera samhällsviktiga banktjänster och andra finansiella tjänster i höjd beredskap är att säkerställa att företagen får behålla den befintliga personal som ingår i krigsorganisationen, inte att kunna genomföra personalförstärkning genom tillskott av ny personal. Företagen måste kunna genomföra disponibilitetskontroll och därefter göra ett ianspråktagande av den egna personalen, annars kan företagen aldrig säkra upp anställda personer som ingår i krigsorganisationen inte kommer tas i anspråk av en annan aktör inför eller vid höjd beredskap. Lika viktigt är det att företagen ges möjlighet att kunna peka ut vilka underleverantörer vars personal behöver kunna registreras som ianspråktagna i Plikt- och prövningsverkets register.

Nuvarande rutiner för disponibilitetskontroll och ianspråktagande av personal för den egna krigsorganisationen är väl etablerade och fungerar bra för de finansiella företag som omfattas av Riksbankens föreskrifter¹ om civil beredskap för betalningar. Utredningens förslag bidrar inte på ett positivt sätt och tar bort viktiga verktyg i företagens beredskapsplanering och ökar osäkerheten om den egna krigsorganisationen. Dessutom är en utveckling att vänta där fler unga gör värnplikt vilket innebär att fler blir krigsplacerade i Försvarsmakten. Deltagandet i Hemvärnet och frivilligorganisationer ökar också. Utredningens förslag leder därför till att finansiella företag kommer att behöva göra disponibilitetskontroller med en hög regelbundenhet för att säkra den egna personalen. Det leder i sin tur till ökad administration hos både företagen och Plikt- och prövningsverket. Sammantaget riskerar utredningens förslag att försvaga finansiell sektors beredskap.

Bankföreningen avstyrker därför de föreslagna ändringarna i lag (2022:1568) om Sveriges riksbank 5 kap. 4 § 3p och ansluter sig till det ändringsförslag som Finansiell ID-Teknik BID AB lämnat i sitt remissvar:

"Ett sådant företag får hos Totalförsvarets plikt- och prövningsverk begära beredskapsregistrering i fråga om totalförsvarspliktiga som placerats i krigsorganisationen, både för ordinarie och icke ordinarie personal., ~~men inte tillhör den ordinarie personalen~~".

Med icke ordinarie personal avses exempelvis konsulter och behovsanställda.

¹ Riksbankens föreskrifter och allmänna råd om företag av särskild betydelse för genomförandet av betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap (RBFS 2023:3).

Ianspråktagande av icke ordinarie personal

I det fall en aktör är beroende av icke ordinarie personal, exempelvis konsulter eller bemanningspersonal, föreslår utredningen att ett så kallat beredskapsavtal ska tecknas. I enlighet med utredningens förslag avseende beredskapsregistrering så måste konsult/bemanningsbolaget anmäla in personerna till Plikt- och prövningsverket i och med att avtal slutits om att en anställd inte ska tjänstgöra hos dem (dvs. sin ordinarie arbetsgivare) vid höjd beredskap. Bankföreningen förordar att konsulten/den bemanningsanställda ska beredskapsregistreras hos den aktör där de ska tjänstgöra. Detta bidrar till tydlighet i Plikt- och prövningsverkets register hos vilken samhällsviktig aktör som personen ska tjänstgöra hos. Om det står att personen ska tjänstgöra hos ett konsultbolag syns det inte vart personen faktiskt kommer tjänstgöra. Det innebär även mindre administration för såväl aktören som konsult/bemanningsföretaget. Vidare bidrar det till tydlighet i aktörens egen krigsorganisation och säkerställande av registrering till Plikt- och prövningsverket.

Tydliga förutsättningar för disponibilitetskontroll och ianspråktagande av personal

Det råder betydande osäkerhet kring vilken befogenhet en beredskapsmyndighet har att identifiera en specifik verksamhet och därmed möjliggöra disponibilitetskontroller. FI, som är sektorsansvarig myndighet för beredskapssektorn Finansiella tjänster, har i ett rättsutlåtande meddelat att de anser att ett sådant identifierande är ett myndighetsbeslut som de saknar rättsligt mandat för. Det medför i praktiken att de verksamhetsutövare som har behov av att säkra personal, såväl ordinarie och icke ordinarie personal, till krigsorganisationen för de finansiella samhällsviktiga tjänster som identifierats utanför betalningsområdet i nuläget inte har möjlighet att göra det.

Bankföreningen noterar att utredaren har en avvikande syn och menar att identifieringen av totalförsvarsviktiga företag är att betrakta som en myndighetsintern utredning (s. 291).

Givet att Sverige befinner sig i ett besvärligt säkerhetspolitiskt läge vilket också påverkar hotbilden mot den finansiella sektorn så bör regeringen skyndsamt vidta åtgärder som möjliggör disponibilitetskontroller. Inom betalningsområdet fungerar disponibilitetskontrollerna och ianspråktagandet väl genom existerande myndighetsmandat i Riksbankslagen samt de strukturer och samarbete som etablerats av Riksbanken, företagen och Plikt- och prövningsverket.

SVENSKA BANKFÖRENINGEN

Hans Lindberg

Magnus Jacobson